

ROQUETTE FRÈRES

DOMSTOLENS DOM

26. april 1994 *

I sag C-228/92,

angående en anmodning, som Finanzgericht Düsseldorf (Tyskland) i medfør af EØF-traktatens artikel 177 har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende sag,

Roquette Frères SA

mod

Hauptzollamt Geldern,

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende gyldigheden af forordning (EØF) nr. 2719/75 af 24. oktober 1975 om fastsættelse af de monetære udligningsbeløb samt af visse satser, der er nødvendige for deres anvendelse (EFT L 276, s. 7),

har

DOMSTOLEN

sammensat af præsidenten, O. Due, afdelingsformændene G. F. Mancini, J. C. Moitinho de Almeida, M. Diez de Velasco og D. A. O. Edward samt dommerne C. N. Kakouris, R. Joliet, F. A. Schockweiler, G. C. Rodríguez Iglesias, F. Grévisse, M. Zuleeg, P. J. G. Kapteyn og J. L. Murray (refererende dommer),

* Processprog: tysk.

generaladvokat: M. Darmon
justitssekretær: ekspeditionssekretær D. Louterman-Hubeau,

efter at der er indgivet skriftlige indlæg af:

— Roquette Frères ved advokat Heinrich Günther, Mannheim,

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved Ulrich Wölker, Kommissionens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtiget

på grundlag af retsmøderapporten,

efter at der i retsmødet den 16. juni 1993 er afgivet mundtlige indlæg af Roquette Frères ved advokat Hein Weil, Paris, og advokat Heinrich Günther, Mannheim, samt af Kommissionen,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 27. oktober 1993,

afsagt følgende

Dom

- 1 Ved kendelse af 29. januar 1992, indgået til Domstolens Justitskontor den 20. maj s.å., har Finanzgericht Düsseldorf i medfør af EØF-traktatens artikel 177 forelagt to præjudicielle spørgsmål, dels vedrørende gyldigheden af Kommissionens forordning (EØF) nr. 2719/75 af 24. oktober 1975 om fastsættelse af de monetære udligningsbeløb samt af visse satser, der er nødvendige for deres anvendelse (EFT L 276, s. 7), dels vedrørende de tidsmæssige virkninger af, at denne forordning i givet fald kendes ugyldig.

- 2 Spørgsmålene er blevet rejst under en tvist mellem selskabet Roquette og Hauptzollamt Geldern, der er opstået som følge af, at Hauptzollamt opkrævede monetære udligningsbeløb hos selskabet.
- 3 Kommissionens forordning nr. 2719/75 blev udstedt i medfør af Rådets forordning (EØF) nr. 974/71 af 12. maj 1971 om visse konjunkturpolitiske foranstaltninger, der skal træffes inden for landbrugssektoren som følge af den midlertidige udvidelse af grænserne for kursudsving i visse medlemsstaters valutaer (EFT 1971 I, s. 231).
- 4 Ved forordning nr. 2719/75 blev der fastsat monetære udligningsbeløb bl.a. for majs samt forskellige produkter afledt af majs, som skulle opkræves bl.a. ved indførsel af disse produkter til Tyskland.
- 5 I perioden efter udstedelsen af denne forordning blev der udstedt flere forordninger om monetære udligningsbeløb, bl. a. for afledte majsprodukter. Blandt disse blev en række forordninger kendt ugyldige af Domstolen som stridende mod grundforordningen, nr. 974/71, og mod traktatens artikel 43, stk. 3, nemlig Kommissionens forordning (EØF) nr. 652/76 af 24. marts 1976 om ændring af de monetære udligningsbeløb som følge af udviklingen i valutakurserne for den franske franc (EFT L 79, s. 4), forordning (EØF) nr. 1910/76 af 30. juli 1976 (EFT L 208, s. 1) og forordning (EØF) nr. 2466/76 af 8. oktober 1976 (EFT L 280, s. 1) om ændring af de monetære udligningsbeløb samt forordning (EØF) nr. 938/77 af 29. april 1977 om fastsættelse af de monetære udligningsbeløb samt af visse satser, der er nødvendige for deres anvendelse (EFT L 110, s. 6). Forordningerne blev kendt ugyldige, for så vidt som der ved dem blev indført et system for beregning af de monetære udligningsbeløb for de af majs forarbejdede produkter, hvis pris afhang af prisen på majs, og hvilket system førte til, at der for forskellige produkter, som ved en bestemt fremstillingsproces er forarbejdet på basis af en given mængde majs, blev fastsat monetære udligningsbeløb, som var væsentlig højere end det monetære udligningsbeløb, der var fastsat for den givne mængde majs (jf. domme af 15.10.1980, sag 4/79, Providence agricole de la Champagne, Sml. s. 2823, præmis 41, sag 109/79, Maiseries de Beauce, Sml. s. 2883, præmis 41, og sag 145/79, Roquette Frères, Sml. s. 2917, præmis 48).
- 6 Endvidere blev forordning nr. 652/76 kendt ugyldig, for så vidt den fastsatte udligningsbeløbet for majsstivelse på et andet grundlag end interventionsprisen for majs, nedsat med produktionsrestitutionen for stivelse (jf. dommen i Roquette Frères-sagen, præmis 48).

- 7 Ugyldigheden af forordning nr. 652/76 indebar, at de bestemmelser i Kommissionens senere forordninger, der ændrede de monetære udligningsbeløb for de pågældende afledte produkter, blev ugyldige (jf. dommen i Roquette Frères-sagen, domskonklusionens punkt 2).
- 8 I en senere dom fastslog Domstolen endvidere, at forordning (EØF) nr. 2140/79 om fastsættelse af monetære udligningsbeløb samt af visse koefficienter og kurser, der er nødvendige for anvendelse heraf (EFT L 247, s. 1), i den affattelse heraf, som blev ændret ved forordning (EØF) nr. 1541/80 (EFT L 156, s. 1), forudsætningsvis måtte anses for at være kendt ugyldig ved dommen i Roquette Frères-sagen i det omfang, denne forordning henviste til forordning nr. 652/76, som var kendt ugyldig, og indebar en ændring af de monetære udligningsbeløb for de produkter, som var omhandlet i denne dom (jf. dom af 22.5.1985, sag 33/84, Fragd, Sml. s. 1605, præmis 13).
- 9 I mellemtiden havde Kommissionen draget konsekvensen af de domme om forordningernes ugyldighed, som var afsagt i 1980, idet den vedtog forordning (EØF) nr. 3013/80 af 21. november 1980 om ændring af forordning (EØF) nr. 2140/79 for så vidt angår visse monetære udligningsbeløb samt af forordning (EØF) nr. 2803/80 for så vidt angår eksportrestitutioner for korn (EFT L 312, s. 12).
- 10 Det fremgår af sagens akter, at Roquette har importeret afledte majsprodukter (stivelse, dekstrin og opløselig stivelse) til Tyskland fra Frankrig. For samtlige de produkter, som Roquette importerede i januar 1976, opkrævede de tyske toldmyndigheder monetære udligningsbeløb hos selskabet i henhold til forordning nr. 2719/75.
- 11 I 1977 anlagde Roquette sag ved Finanzgericht Düsseldorf, som er den nationale ret, der har forelagt de præjudicielle spørgsmål, med påstand om ændring af afgørelsen om opkrævning af monetære udligningsbeløb under henvisning til, at forordning nr. 2719/75 var ugyldig.

12 Da den nationale ret fandt, at forordning nr. 2719/75 måtte være ugyldig af de samme grunde som antaget i de tre førnævnte domme i sagerne Providence agricole de la Champagne, Maïsererie de Beauce og Roquette Frères, har den udsat sagen og anmodet Domstolen om at træffe en præjudiciel afgørelse vedrørende følgende spørgsmål:

» A) Er Kommissionens forordning (EØF) nr. 2719/75 af 24. oktober 1975 om fastsættelse af de monetære udligningsbeløb samt af visse satser, der er nødvendige for deres anvendelse, ugyldig

I) for så vidt forordningen fastsætter de monetære udligningsbeløb for hver af de afledte produkter, som fremstilles inden for en bestemt produktionskæde ved forarbejdning af en vis mængde af basisproduktet majs, på en sådan måde, at summen af disse monetære udligningsbeløb bliver væsentligt højere end det monetære udligningsbeløb, som ellers skal betales for den anvendte mængde majs?

II) for så vidt forordningen fastsætter de monetære udligningsbeløb for majsstivelse og de heraf afledte produkter på et andet grundlag end interventionsprisen for majs, nedsat med produktionsrestitutionen for stivelse?

B) Såfremt dette spørgsmål besvares bekræftende, og forordning (EØF) nr. 2719/75 af 24. oktober 1975 forudsættes at være ugyldig, kan importøren i den foreliggende sag, som har anvendt alle de til rådighed stående retsmidler til at få ændret den anfægtede afgiftsavgørelse ved de klager, han har indgivet, og ved at rejse annullationssøgsmålet i hovedsagen, da under sagen påberåbe sig forordningens ugyldighed? «

Gyldigheden af forordning nr. 2719/75

- 13 Det må først fastslås, som anført af Kommissionen, dels at de monetære udligningsbeløb for indførsler til Tyskland af stivelse, opløselig stivelse og dekstrin var væsentlig højere end det monetære udligningsbeløb, som ellers skal betales for den samme mængde af den anvendte majs, dels at forordning nr. 2719/75 fastsætter de monetære udligningsbeløb for majsstivelse og de heraf afledte produkter på et andet grundlag end interventionsprisen for majs, nedsat med produktionsrestitutionsen for stivelse.
- 14 Følgelig er forordning nr. 2719/75 ugyldig af de samme grunde som antaget i dommene i sagerne *Providence agricole de la Champagne, Mâiserie de Beauce og Roquette Frères*.
- 15 Som Kommissionen har anført under sagen, indebærer ugyldigheden af forordning nr. 2719/75 tillige, at følgende bestemmelser må anses for ugyldige: forordning (EØF) nr. 2829/75 af 31. oktober 1975 (EFT L 284, s. 1), forordning (EØF) nr. 512/76 af 5. marts 1976 (EFT L 60, s. 1), forordning (EØF) nr. 572/76 af 15. marts 1976 (EFT L 68, s. 5) og forordning (EØF) nr. 618/76 af 18. marts 1976 (EFT L 75, s. 1) om ændring af de monetære udligningsbeløb for de omhandlede afledte produkter samt forordning (EØF) nr. 271/76 af 6. februar 1976 om ændring af de monetære udligningsbeløb som følge af udviklingen i valutakurserne for den italienske lire (EFT L 34, s. 1), da disse forordninger er behæftet med den samme åbenbare fejl ved beregningen af de monetære udligningsbeløb for de pågældende afledte produkter (jf. førnævnte dom i *Fragd*-sagen, præmis 13).
- 16 Af de anførte grunde må det første spørgsmål herefter besvares med, at forordning nr. 2719/75 er ugyldig, for så vidt den fastsætter de monetære udligningsbeløb for hvert af de afledte produkter, som fremstilles i en bestemt produktionskæde ved forarbejdning af majs, på en sådan måde, at summen af disse monetære udligningsbeløb er væsentligt højere end det monetære udligningsbeløb, som ellers skulle betales for den anvendte mængde majs, og for så vidt forordningen fastsætter de monetære udligningsbeløb for majsstivelse og de heraf afledte pro-

dukter på et andet grundlag end interventionsprisen for majs, nedsat med produktionsrestitutionen for stivelse. Endvidere er de forordninger, som ændrede eller afløste forordning nr. 2719/75, og som er behæftet med den samme åbenbare fejl ved beregningen af de monetære udligningsbeløb for de pågældende afledte produkter ugyldige.

Tidsmæssige virkninger af en præjudiciel ugyldighedserklæring

- 17 Det bemærkes, at en dom, hvorved Domstolen præjudicielt fastslår, at en EF-regel er ugyldig, principielt har tilbagevirkende kraft i lighed med, hvad der gælder for en annullationsdom.
- 18 Som følge heraf skal de nationale myndigheder påse, at de beløb, der er opkrævet med urette på grundlag af EF-forordninger, som Domstolen har kendt ugyldige, bliver tilbagebetalt (jf. dom af 12.6.1980, sag 130/79, Express Dairy Foods, Sml. s. 1887, præmis 14).
- 19 Domstolen har dog mulighed for — i forbindelse med en præjudiciel sag — tidsmæssigt at begrænse retsvirkningerne af en EF-forordnings ugyldighed. En sådan adgang hviler på fortolkningen af traktatens artikel 174, når henses til den nødvendige overensstemmelse mellem en præjudiciel sag om gyldighedsspørgsmål og et annullationssøgsmål, som er de to former for legalitetskontrol, der er indføjet ved traktaten.
- 20 Domstolen har, med det formål at sikre en ensartet anvendelse af fællesskabsretten i hele Fællesskabet, ifølge traktaten kompetence til i forbindelse både med artikel 173-sager og med artikel 177-sager tidsmæssigt at begrænse retsvirkningerne af en EF-forordnings ugyldighed (jf. dom af 27.2.1985, sag 112/83, Société des produits de maïs, Sml. s. 719, præmis 17).

- 21 I dommene i sagerne Providence agricole de la Champagne (præmis 46), Maïseries de Beauce (præmis 46) og Roquette (præmis 53) antog Domstolen således under henvisning til retssikkerhedsprincippet, at den omstændighed, at de pågældende retsfor skrifter om fastsættelse af monetære udligningsbeløb var kendt ugyldige, ikke medførte, at de opkrævninger eller udbetalinger af monetære udligningsbeløb, som de nationale myndigheder havde foretaget i henhold til de forordninger, der var kendt ugyldige, kunne anfægtes for så vidt angår perioden forud for datoen for dommenes afsigelse.
- 22 Det er de samme hensyn til retssikkerheden, der principielt udelukker, at de opkrævninger eller udbetalinger af monetære udligningsbeløb, som de nationale myndigheder foretog i henhold til en forordning, der er kendt ugyldig ved nærværende dom, kan anfægtes for så vidt angår perioden forud for datoen for dommens afsigelse.
- 23 Med det andet spørgsmål, som Finanzgericht Düsseldorf har forelagt under henvisning til de førnævnte domme af 15. oktober 1980, ønskes det præciseret, hvilke konsekvenser det har for sagsøgeren i hovedsagen, at virkningerne af den foreliggende dom begrænses i tid.
- 24 Med dette spørgsmål ønsker den nationale ret således afklaret, om en importør, der som sagsøgeren i hovedsagen har indgivet en klage over en afgørelse om opkrævning af monetære udligningsbeløb og efterfølgende har anlagt sag med henvisning til, at den EF-forordning, som afgørelsen er truffet på grundlag af, er ugyldig, under hovedsagen kan påberåbe sig, at Domstolen ved den præjudicielle dom i sagen har kendt forordningen ugyldig.
- 25 Herom bemærkes, at det tilkommer Domstolen, såfremt den anvender muligheden for at begrænse retsvirkningerne i fortiden af en præjudiciel ugyldighedserklæring vedrørende en EF-forordning, at fastslå, om den i dommen fastsatte tidsmæssige begrænsning af ugyldighedens retsvirkninger kan fraviges til fordel for den part, som har anlagt sagen for den nationale ret til prøvelse af den nationale retsakt til gennemførelse af forordningen. Domstolen kan imidlertid også fastslå, at en ugyldighedserklæring, som kun har retsvirkninger for fremtiden, selv i forhold til denne part kan anses for et passende middel (jf. dommen i Société de produits de maïs-sagen, præmis 18).

- 26 I forhold til den part, der som sagsøgeren i hovedsagen ved den nationale ret har anfægtet en afgørelse om opkrævning af monetære udligningsbeløb, som er truffet på grundlag af en ugyldig EF-forordning, vil den omstændighed, at den præjudicielle ugyldighedserklærings retsvirkninger begrænses til fremtiden, medføre, at sagsøgeren i hovedsagen ikke vil have mulighed for at få omstødt den anfægtede opkrævningsafgørelse, selv om Domstolen under samme sag har kendt den forordning ugyldig, som afgørelsen er truffet på grundlag af.
- 27 Hermed vil en erhvervsdrivende som sagsøgeren i hovedsagen ikke være sikret en effektiv retsbeskyttelse i tilfælde, hvor institutionerne tilsidesætter Fællesskabets retsregler, hvilket vil forskertse den ved traktatens artikel 177 tilsigtede virkning.
- 28 Følgelig kan en erhvervsdrivende, som i lighed med sagsøgeren i hovedsagen har anlagt sag ved en national ret forud for afsigelsen af nærværende dom med henblik på at få omstødt en afgørelse om opkrævning af monetære udligningsbeløb, der er truffet på grundlag af en EF-forordning, som kendes ugyldig ved nærværende dom, under hovedsagen påberåbe sig forordningens ugyldighed.
- 29 Samme ret tilkommer de erhvervsdrivende, som inden denne dato har indgivet en administrativ klage om tilbagesøgning af de monetære udligningsbeløb, de har indbetalt i henhold til en sådan forordning.
- 30 Af disse grunde må den nationale rets andet spørgsmål besvares med, at en erhvervsdrivende, som inden datoen for afsigelsen af nærværende dom har anlagt sag ved en national ret med henblik på at få omstødt en afgørelse om opkrævning af monetære udligningsbeløb, der er truffet på grundlag af en EF-forordning, som kendes ugyldig ved nærværende dom, kan under hovedsagen påberåbe sig forordningens ugyldighed. Samme ret tilkommer de erhvervsdrivende, som inden datoen for afsigelsen af nærværende dom har indgivet en administrativ klage om tilbagesøgning af de monetære udligningsbeløb, de har indbetalt i henhold til en sådan forordning.

Sagens omkostninger

- 31 De udgifter, der er afholdt af Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke erstattes. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN

vedrørende de spørgsmål, der er forelagt af Finanzgericht Düsseldorf ved kendelse af 29. januar 1992, for ret:

- 1) Kommissionens forordning (EØF) nr. 2719/75 af 24. oktober 1975 om fastsættelse af de monetære udligningsbeløb samt af visse satser, der er nødvendige for deres anvendelse, er ugyldig, for så vidt den fastsætter de monetære udligningsbeløb for hvert af de afledte produkter, som fremstilles i en bestemt produktionskæde ved forarbejdning af majs, på en sådan måde, at summen af disse monetære udligningsbeløb er væsentligt højere end det monetære udligningsbeløb, som ellers skulle betales for den anvendte mængde majs, og for så vidt forordningen fastsætter de monetære udligningsbeløb for majsstivelse og de heraf afledte produkter på et andet grundlag end interventionsprisen for majs, nedsat med produktionsrestitutionen for stivelse. Endvidere er de forordninger, som ændrede eller afløste forordning nr. 2719/75, og som er behæftet med den samme åbenbare fejl ved beregningen af de monetære udligningsbeløb for de pågældende afledte produkter, ugyldige.
- 2) En erhvervsdrivende, som inden datoen for afsigelsen af nærværende dom har anlagt sag ved en national ret med henblik på at få omstødt en afgørelse om opkrævning af monetære udligningsbeløb, der er truffet på grundlag af

en EF-forordning, som kendes ugyldig ved nærværende dom, kan under hovedsagen påberåbe sig forordningens ugyldighed.

- 3) Samme ret tilkommer de erhvervsdrivende, som inden datoen for afsigelsen af nærværende dom har indgivet en administrativ klage om tilbagesøgning af de monetære udligningsbeløb, de har indbetalt i henhold til en sådan forordning.

Due	Mancini	Moitinho de Almeida
	Diez de Velasco	Edward
Kakouris	Joliet	Schockweiler
	Rodríguez Iglesias	Grévisse
Zuleeg	Kapteyn	Murray

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 26. april 1994.

R. Grass
Justitssekretær

O. Due
Præsident